

Veiledning om hold av

FINKEFUGLER

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til deg som har eller vurderer å skaffe deg kjæledyr

Å ha kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast"-vare, men et levende og følende individ. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Som dyreeier må du spørre deg selv: «Hva kan jeg gjøre for å tilfredsstille dyrets behov og gi det et godt liv?» Du må tenke nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i hverdagen din.

Som dyreeier har du ansvar for:

Å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for å bli aktivisert og leve i et miljø som er tilpasset dyrearten. Hvordan dyrearten lever i naturen, gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har. Trenger det å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller stadig utforske nye miljøer? Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte, kan utvikle atferdsforstyrrelser. Det er du som er ansvarlig for at dyret ditt har det godt. Før du velger å anskaffe et kjæledyr, må du sette deg grundig inn i dyreartens behov. Du bør kjøpe eller låne en bok om dyrearten og skaffe informasjon fra dyrebutikken, oppdretteren eller interesseforeningen. Du kan også finne mye informasjon på internett.

Å verne dyret mot sykdom, skade og smerte

Du må gjøre det du kan for å hindre at dyret ditt blir sykt, skadet eller sprer sykdom til andre dyr eller mennesker. Hvis dyret likevel blir sykt eller skadet, har du ansvaret for å begrense lidelsen. Du må blant annet vurdere om dyret bør tas med til veterinær. Mange sykdommer og skader kan behandles med legemidler og inngrep. Noen ganger er det likevel bedre å avlive et lidende dyr enn å utsette det for langvarig, smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Kjæledyr skal avlives av veterinær eller andre personer som vet hvordan dette skal gjøres.

Andre ting å tenke over:

16-årsgrense

Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leketøy. Barn under 16 år har ikke lov til å ha ansvar for dyr alene. Dette gjelder også for dyrepass i ferier. Selv om barn får «egne» kjæledyr, er det uansett de voksne som har ansvaret for dyrets velferd.

Godt naboskap

Kjæledyr kan sjenere naboene. Du bør tenke over om dyret passer inn der du bor.

Forebygg uønsket formering

Kjæledyr bør ikke formere seg uten at dette er planlagt. Mange arter formerer seg raskt hvis du ikke passer på å skille kjønnsmodne hanndyr og hunndyr. Å drive oppdrett på dyr krever mye tid og kunnskap. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter, som igjen fører til lidelser for dyra. Hvis du velger at dyrene dine skal få unger, er det ditt ansvar å sørge for at de får gode hjem.

Dyrevelferdsloven sier mer om hvordan dyr skal behandles. Du finner loven og mer informasjon på www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold

Hilsen Mattilsynet

Viktig å vite om små spissnebb eller finkefugler

I denne brosjyren finner du informasjon om flere arter hobbyfugler som samlet kalles "små spissnebb". Små spissnebb omfatter flere arter finkefugler, som for eksempel vevere, kardinaler, sissik-arter, kanarifugler og de mindre artene av såkalte praktfinker. Kanarifugler, sebrafinker, måkefinker og risfugler er de vanligste artene å holde. Disse artene har vært holdt i fangenskap i mange generasjoner og er avlet frem i mange varianter. Dette gjelder også de australske praktfinkene. Kanarifugler har vært holdt som selskapsfugl siden 1400-tallet og det finnes i dag en rekke forskjellige varianter.

Finkefuglene trives vanligvis godt i fangenskap hvis de holdes sammen med andre finker i et godt levested. Hva som er et godt levested og hvem de foretrekker å bo sammen med, varierer mellom de ulike artene og også mellom individer. Krav til ernæring er også svært forskjellig fra art til art. Noen krever insektfôr for å trives, andre lever godt på vanlige frøblandinger, tilskudd av frukt og grønt og kraftfôrprodukter som fås kjøpt i dyrebutikker. Det anbefales at du finner ut mer om arten du er interessert i ved å lese bøker eller søke informasjon hos interesseklubber eller på internett. Dessuten er det fornuftig å velge en av de enkleste artene å holde, for eksempel sebrafinker, når du skal holde finkefugler for første gang.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg finkefugler

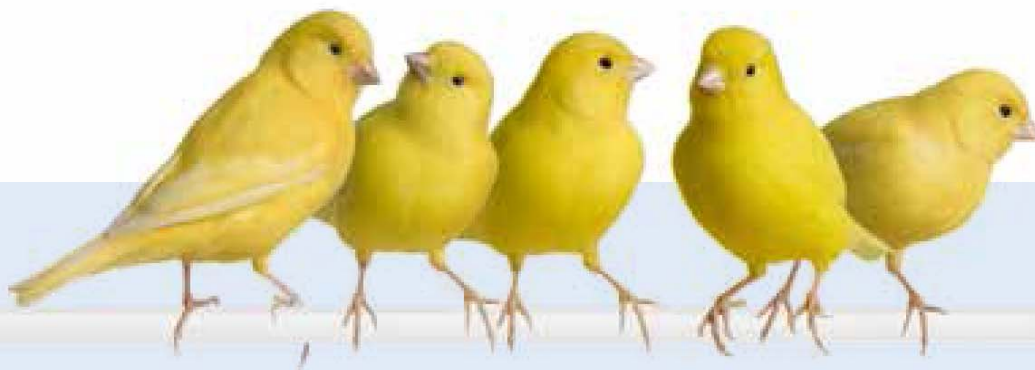
Finker er flokkdyr, og skal ikke holdes alene. De fleste arter bør holdes parvis, i små flokker, eller for eksempel i fuglesamlinger hvor par av forskjellige arter holdes sammen i en større voliére. Hvilke arter som kan holdes sammen uten å sjenere hverandre må du lese eller spørre deg fram til før du går til innkjøp av flere arter. Det kan også være individuelle forskjeller slik at noen fugler ikke trives sammen. Hvis du holder flere fugler sammen bør du alltid følge godt med på om enkeltindivider blir mobbet med haking og napping av fjær. Slik mobbing skjer oftest når fuglene har for liten plass.

Hunnfugler kan finne på å legge egg enten de har en partner eller ei. For å produsere unger må befruktete egg ruges fra 14 dager og oppover, avhengig av art. Foreldredyrene har spesielle krav til ernæring og miljø, også før egglegging, så du må ha god kunnskap

om emnet hvis du planlegger hekking. For å unngå uønsket formering kan du fjerne egg som dukker opp.

Fuglene selges nesten alltid som voksne. De blir derfor ikke tamme, og må få leve og utfolde seg mest mulig som fugler gjør i naturen. Finkefugler er godt egnet som selskapsfugler for aktive yrkesaktive personer siden de får tilfredsstilt sine sosiale behov i samvær med andre fugler, spesielt partneren. Eierens rolle er å sørge for daglig stell og ha gleden av å betrakte fuglene i et tilnærmet naturlig miljø. Hold av finkefugler kan være en spennende hobby for naturinteresserte ungdom og voksne. Finkefugler er ikke egnet som kjæledyr for små barn. Selvsagt kan det være små barn i familier med slike fugler, men de kan ikke ha hovedansvar for fuglene eller få anledning til å håndtere dem.

Fuglene i ferien

Du er ansvarlig for at fuglene dine får forsvarlig stell, også når du er bortreist. Det er vanskelig å få plass til et stort nok bur i bil o.l. Fuglene risikerer også å bli utsatt for mye stress i forbindelse med transport, for eksempel i form av støy, trekk og temperatursvingninger. Før du anskaffer deg finkefugler, bør du derfor snakke med venner og familie om hjelp til å passe fuglene i feriene. Du bør informere den som skal passe fuglene om rutinene for fôring og renhold. Du bør også informere om hvilken veterinær og eventuelt annen fuglekyndig person som skal kontaktes ved behov. Fuglene har behov for at noen ser til dem hver dag, slik at syke og skadede fugler kan oppdages raskt. I tillegg trenger de friskt vann til drikke og bading og ferskt fôr. Det er mulig å installere automatiske vanningsanlegg og fôringsautomater, men det er likevel nødvendig at noen sjekker at slike automatiske innretninger fungerer

Vær oppmerksom på at det finnes regelverk som må følges før du kan ta fugler inn til Norge eller andre land. Hvis du planlegger å ta med deg fuglen din på ferie til utlandet må du sette deg inn i hvilke regler som gjelder i god tid før avreise. Mer informasjon finner du på **www.mattilsynet.no**.

Innførsel og hold av finker er også regulert under Miljødirektoratet sitt regelverk, se **www.miljodirektoratet.no** for mer informasjon. Noen arter finker er også regulert under konvensjonen om handel med truede arter (CITES) og krever CITES tillatelse ved innførsel og utførsel.

Miljødirektoratet er ansvarlig CITES myndighet i Norge, **www.miljodirektoratet.no/CITES**.

Levealder

Finkefugler selges som voksne eller ungdyr. Unge fugler har ikke enda fått voksen fjærdrakt. Ringmerkede fugler har vanligvis fødselsåret som en del av ringkoden. Mange arter har ikke synlig kjønnsforskjell. Hannene kjennes på sangstrofene sine, ofte kombinert med rytmiske dansetrinn. Levealder kan variere noe fra art til art, men det er ikke uvanlig at fuglene blir opp mot 10 år eller mer i fangenskap. Dette må du ta i betraktning før du skaffer deg finkefugler. Siden de fleste finkearter er typiske parfugler som ikke trives alene, må du anskaffe en ny partner dersom en fugl mister partneren sin. Derfor er det lurt å velge arter som er utbredte som selskapsfugler, slik at det er mulig å få tak i nye.

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Voliére eller bur

Finker bruker naturlig mye av tiden på å fly, og de trenger derfor stor plass å oppholde seg på. Det anbefales at du investerer i et størst mulig oppholdssted for fuglene. Voliéer, som er ekstra store bur med gode flygemuligheter, kan kjøpes i elementer eller bygges selv. Et voliére kan gjerne inneholde en utendørs avdeling til sommerbruk som plantes til med trær og busker. Innendørs kan du også sette inn ikke-giftige tropiske planter til en del av finkeartene. Her kan du få mange gode tips i bøker og via fugleforeninger. Din dyrebutikk vil også kunne være behjelpelig med å bestille voliéreelementer eller netting hvis du velger å bygge selv. Velger du å kjøpe et ferdigprodusert bur, bør dette være så stort som mulig for å sikre fuglene gode flygemuligheter. Ofte må dette spesialbestilles for å få en tilstrekkelig stor modell. Finkefugler trenger smale mellomrom i netting eller sprinkler for ikke å sette seg fast.

Voliéren eller buret bør plasseres på et sted som er skjermet for støy og trekk. Anbefalt temperatur i innendørs oppholdsrom varierer mellom ulike fuglearter. Spesielt gouldsamadiner er varmekjære og holdes vanligvis innendørs hele året. Brå overganger i temperatur bør unngås. Nye fugler bør holdes isolert fra andre og ikke ha det for kaldt den første tiden. Det er også viktig at finkene har gode lysforhold. Dersom fuglene ikke har god tilgang på dagslys er det lurt å anskaffe UV-lysrør eller lyspærer spesielt beregnet på fugler.

De fleste finkefugler har et behagelig og svakt støynivå. Hannene byr på enkle sangstrofer. Mange kanariraser er de rene

sangmestre med et ganske stort og melodisk reportoar. Lyden er sjelden til sjenanse og fuglene kan derfor gjerne plasseres i stuer, i tilknytning til sitteplassen i hage eller terrasse og lignende.

Innredning

Fuglene trives best når de holdes i et miljø som likner deres naturlige leveområde. Du kan innrede med gresstuer, flak av mose og lignende for å lage et mer naturlig miljø. Flere typer sittepinner som er plassert slik at det er mulig å fly mellom dem bør finnes i voliéren eller buret. Det er en fordel at sittepinnene er av forskjellig tykkelse, det forebygger trykkskader på fuglenes føtter. Sittepinner av plast kan gjerne byttes ut med naturgreiner, for eksempel fra frukttrær. Det er viktig at du tilbyr fugler som bor i flokk nok plass og flere steder å sitte, spise, drikke og bade. Da har alle medlemmene i flokken mulighet til å gjøre det de liker uten å bli fortrent av andre.

Vanligvis brukes en spesiell sand som strø i bunnen av oppholdssteder for finkefugler. Denne sanden fås kjøpt i dyrebutikker. Sand er viktig for fordøyelsen og må derfor være tilgjengelig hele tiden.

Badevann

Finkefugler liker å bade og de bør alltid ha tilgang til rent badevann.

I voliéer kan du sette inn store vannskåler eller bruke fantasien og innrede små dammer og bekkeløp med egnede pumper. Har du mindre plass, kan et fuglebadekar henges opp i innredningen. Det bør ikke være dypere der fuglene bader enn at de kan stå på bunnen.

Rengjøring

Hvor ofte du bør gjøre rent hos fuglene kommer an på hvor mange fugler du har, størrelsen på oppholdsrommet deres og hva du bruker som bunnmateriale. Som en hovedregel bør du bytte bunnmaterialet i voliérer og bur og vaske disse minst en gang i uka. I tillegg bør du fjerne avføring under de mest populære sittestedene ofte, helst hver dag. Fôrkopper med bløtt fôr og vannbeholdere må rengjøres daglig.

Håndtering

Finkefugler holdes vanligvis ikke som tamfugler og de bør ikke håndteres med mindre det er helt nødvendig. I voliérer, eller hvis de skulle komme seg ut, er de lettest å fange med en myk håv. Hvis du er tålmodig og rolig kan du venne de fleste fugler til å ta imot små matbiter gjennom sprinklene. Kanarifugler kan bli ganske tamme og kan venne seg til å spise fra hånden.

Forebyggende helsestell

Finkefugler er nøye med bading og fjærstell. Mange arter er også svært sosiale og hjelper hverandre med fjærpyntingen, spesielt på hodet hvor det er vanskelig å komme til selv. Nye fjær vokser ut som pigger med et hylster ytterst. Fuglene fjerner dette hylsteret når de pusser fjærene.

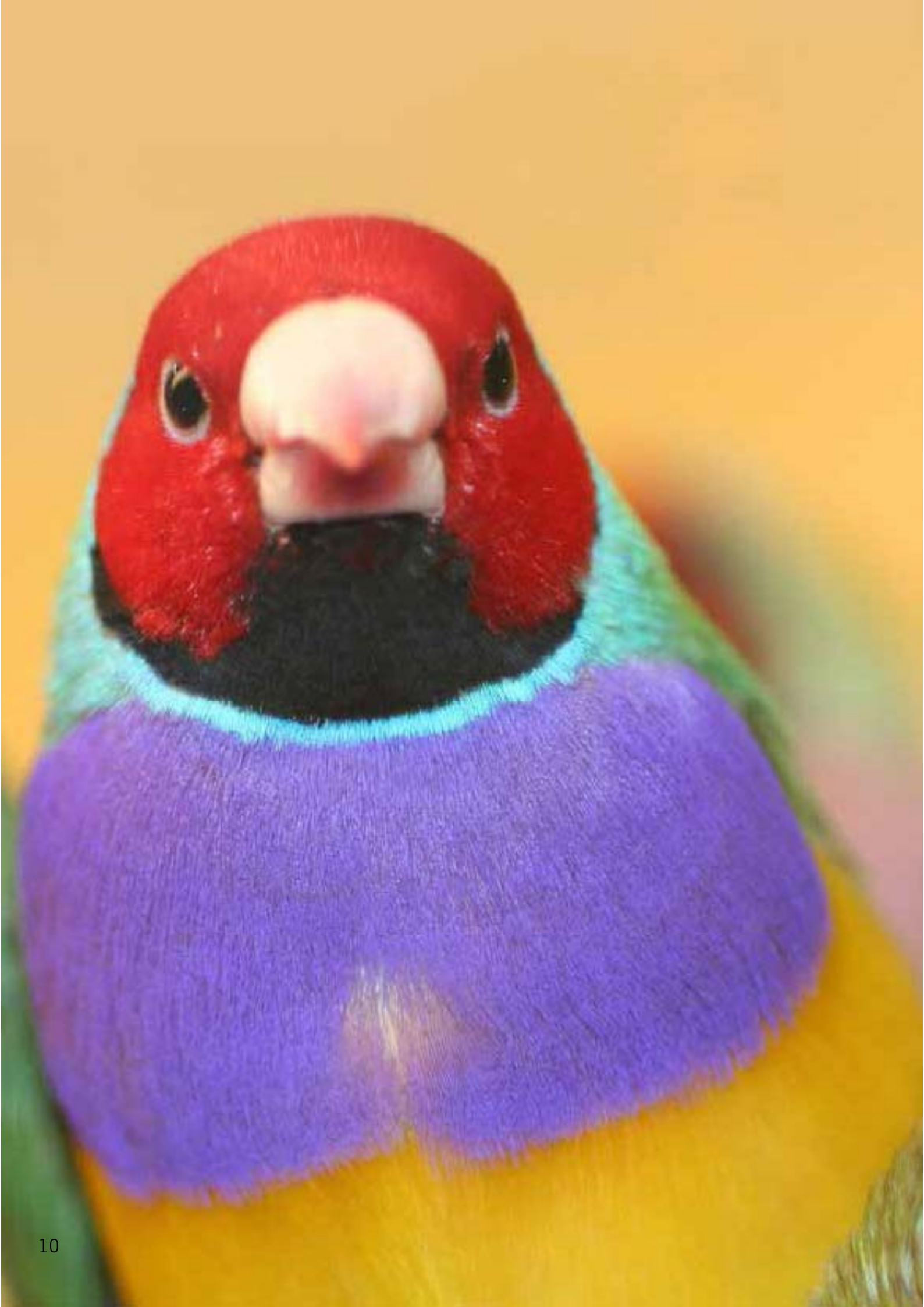
For de fleste artene er det sjelden et problem at nebb og klør blir for lange. Hvis fuglen har en skjevhet i nebb eller tær, kan dette gjøre at nebb eller klør ikke slites normalt. Noen arter har også klør som vokser fort fra naturens side. Fugler med lange klør kan oppleve ubehag og henge fast i ting, så lange klør må klippes. Ta et forsiktig, men fast grep om fuglen og bruk en negleklipper på ytterste del av kloen. Du bør sørge for god belysning, slik at du unngår å klippe blodårene inni klørne. Søk råd hos dyrebutikk eller veterinær hvis du føler deg usikker.

Fôring

Riktig og variert fôring er viktig for finkefugler. Dette er fugler som er aktive hele dagen og har høy forbrenning. De småpiser jevnt og trutt og de må aldri mangle mat og vann. En god frøblending tilpasset arten(e) bør utgjøre hovedfôret. I tillegg bør du gi fuglene tilskudd av kraftfôr, mineraler og vitaminer. Dette få du kjøpt i dyrebutikk. Kanarifugler er spesielt matglade fugler, så for disse må du begrense mengden av fettrikt spesialfôr.

En kalkblokk eller sepiaskall (blekksprutben) og knust eggeskall er gode kilder til kalk, som fuglene trenger. Mange arter har også behov for tilskudd av insekter, spesielt hvis de har egg eller unger. Det finnes en rekke gode produkter på markedet, spør din lokale dyrebutikk. Fuglene bør få smakebiter av forskjellige ting du har på kjøkkenet, for eksempel brød, hardkokt egg, frukt og grønnsaker. Revet gulrot er ofte populært. Om sommeren er friske urter, løvetannblader, vanngress og små bunter av gresstrå med frø godt tilskuddsfôr. Hvis du plukker grønnfôr ute, pass på at det ikke er forurenset av sprøytemidler, veistøv eller lignende. Avokado er giftig for fugler og kål kan gi mageproblemer. Svært salte eller søte ting som cola, potetgull, salt mat eller lignende er også skadelig kost for fugler.

Helse og sykdom

En frisk fugl har klare øyne, tett, ren fjærdrakt, er i normal aktivitet og har god appetitt. Den bruker mye tid på fly og hoppe mellom sittepinner, er livlig og kvitrer. Den kan ha noen hvileperioder på dagen, men våkner straks den blir forstyrret.

Det viktigste du som dyreeier kan gjøre for fuglenes helse, er å forebygge sykdom og skade med riktig ernæring og omtanke for å unngå fysiske ulykker. Bruk også tid hver dag på å observere fuglene dine, slik at du raskt oppdager hvis noe ikke er som det skal være.

Fysiske skader på kroppen, hjernerystelser, brukne vinger og bein er ofte lett å oppdage. Bruddskader og store sår krever veterinærhjelp. En øm, forstuet fot vil vanligvis leges på noen få dager ved at fuglen selv ikke belaster den og holder den i ro. Mindre sår kan du rense selv med et mildt sårrensemiddel.

De fleste sykdommer kommer snikende og fuglen vil fra naturens side forsøke å skjule at den er syk. Hvis fuglen viser noen av sykdomstegnene under, bør du søke veterinærhjelp med én gang, istedenfor å vente og se:

- Nedsatt appetitt. Fuglen sitter ved maten uten å spise.
- Fuglen sitter med oppblåst fjærdrakt, selv når den ikke sover.
- Kniping med øynene. Fuglen sitter med halvlukkende øyne.
- Fuglen sover mer enn vanlig, gjerne hvilende på begge ben.
- Endringer i vekt. Fuglen blir raskt tynnere slik at brystbeinet kjennes eller den endrer kroppsfasong på annen måte.
- Endringer i avføringen, løs mage
- Slim rundt nebbet eller slimete oppkast
- Tung pust, vipping med stjerten
- Kramper

Førstehjelp når en fugl er syk er ro og ekstra varme, helst 28-30 grader. Det kan være nyttig å anskaffe et oppvarmet «sykebur» der en fugl kan settes inn og isoleres fra voliérens øvrige fugler. Alternativt kan du sette fuglen på badet eller et annet avgrenset sted som er mulig å varme opp. En syk fugl dør fort hvis den ikke får i seg nok væske og næring. Derfor må du forsøke å få den til å spise ved å vekke den litt og tilby sukkervann, hirsekolber eller annet favorittfôr.

Mattilsynet forvalter lov om dyrevelferd. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Våre veiledninger om hold av kjæledyr er utviklet i samarbeid med interesse- og dyrevernorganisasjoner.

Varslingsplikt

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

(Fra Lov om dyrevelferd, § 5.)

Du kan varsle Mattilsynet om dyr som lider via våre nettsider:

http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varsle_oss/

Les mer om dyr og dyrevelferd her:

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

Du kan også kontakte Mattilsynet

på telefon 22 40 00 00.

